

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

В. Л. Шаран

23 травня 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

Галузь знань: 01 Освіта; 09 Біологія.

Спеціальність: 013 Початкова освіта; 014.01 Середня освіта (Українська мова і література); 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)); 014.02 Середня освіта (Мова і література (німецька)); 014.02 Середня освіта (Мова і література (французька)); 014.02 Середня освіта (Мова і література (російська)); 014.02 Середня освіта (Мова і література (польська)); 014.03 Середня освіта (Історія); 014.05 Середня освіта (Біологія); 014.11 Середня освіта (Фізична культура); 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво); 014.09 Середня освіта (Інформатика); 014.08 Середня освіта (Фізика); 014.04 Середня освіта (Математика); 091 Біологія.

Статус дисципліни: варіативна

Факультети: початкової освіти; філологічний; історичний; інститут іноземних мов; фізичного виховання; інститут музичного мистецтва; біологічний.

Кафедра філософії імені професора Валерія Григоровича Скотного.

Дані про вивчення дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни Кредити ЕКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	1	2	3/90	24	12			12	66		+	

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки магістра.

Розробник:

В.С.Возняк, доктор філос. наук, професор кафедри філософії імені професора Валерія Григоровича Скотного.

Схвалено на засіданні кафедри.

Протокол № 3 від 10 квітня 2017 р.

Завідувач кафедри В.А.Бодак.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради історичного факультету.

Протокол № 4 від 27 квітня 2017 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету.

Протокол № 5 від 23 травня 2017 р.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: введення студентів у зміст та коло специфічної проблематики філософії освіти як теоретичної дисципліни.

Предмет: освітній процес у його реальних вимірах як конституювання людського у людині.

Завдання:

- формування здатності бачити проблеми, що виникають в освітньому процесі і залучати теоретичний та категоріальний потенціал класичного та посткласичного філософствування;
- оволодіння вмінням системного осмислення нового і старого педагогічного мислення;
- засвоєння критично-рефлексивного розпізнавання емпіристського мислення та методології емпіризму у педагогіці і піддавати критиці засилля посередніх педагогічних підручників та посібників;
- вміння окреслювати шляхи і способи вільного і цілісного розвитку мислення у процесі навчання та виховання.

Заплановані результати навчання:

Студент повинен знати:

Поняття і категорії:

філософія освіти, освіта, навчання, виховання, дух, душа, духовність, особистість, суб'єктивність, суб'єктність, мислення, розсудок, розум, педагогічний простір, педагогічний вербалізм, гуманізація і гуманітаризація освіти, суб'єкт –об'єктні та суб'єкт-суб'єктні стосунки, спілкування та комунікація, готове знання, об'єктне знання, емпіристська методологія, емпіристська теорія, саморозвиток особистості, «третій суб'єкт», культура, цілісність і цілість, смисл, цінності, абсолюте та відносне, продуктивна уява, творчість, свідомість, «я», безумовний пріоритет Іншого.

Студент повинен уміти:

а) загальна компетентність:

- вміти формулювати проблему, яка розглядається;
- вміти визначати мету і завдання дослідження;
- вміти будувати одну або декілька робочих гіпотез дослідження з певної теми;
- вміти відбирати попередні знання, які необхідні для планування і виконання спостереження та інтерпретації його результатів;
- вміти схоплювати логіку предмету та не накладати на предмет розгляду свою власну упередженість;
- вміти створювати ситуацію співбесіди власних розумових рухів та логіки предмету, що розглядається;
- вміти розпізнавати різні пізнавальні установки і не змішувати установку на розуміння та установку на інтерпретацію;
- вміти порівнювати різні інтерпретації філософських концепцій та понять.

б) компетентність, що відповідає предмету:

- вдумливо ставитись до проблем, що виникають в освітньому процесі, залучаючи до їх аналітики увесь теоретичний та категоріальний потенціал класичного та посткласичного філософствування;
- виокремлювати концептуальні та екзистенціальні виміри душевного та власне духовного;
- системно розпізнавати нове і старе педагогічне мислення;
- бачити історичну обмеженість орієнтації освіти на “знання, вміння і навички”;
- давати критично-рефлексивну оцінку посереднім педагогічним підручникам та посібникам;
- піддавати критиці засилля емпіристського мислення та методології емпіризму у педагогіці;
- аргументовано бачити принципову безпорадність методичних порад;

- окреслювати основні засади здійснення педагогічного спілкування за розумним, а не розсудковим типом;
- аргументувати, чому розсудком ушкоджена освіта і недолугість чиновної братії від освіти є принциповим гальмом на шляху забезпечення вільного саморозвитку людської суб'єктивності;
- окреслювати шляхи і способи вільного і цілісного розвитку мислення у процесі навчання та виховання;
- бачити негативні наслідки зовнішньо-формальних реформ у освіті;
- аргументувати пагубність тестоманії.

Місце у структурно-логічній схемі: Програма курсу побудована із врахуванням того, що студенти на цей час ознайомились з загальним курсом філософії та педагогічних дисциплін.

Зміст дисципліни.

Тема 1. Предмет філософії освіти.

Тема 2. Природа педагогічного мислення.

Тема 3. Виховання як предмет філософського аналізу.

Тема 4. Душевно-духовні виміри педагогічного процесу.

Тема 5. Зміст проблеми гуманізації та гуманітаризації освіти.

Тема 6. Проблема цілісності освітнього процесу.

Структура навчальної дисципліни.

Назва теми	Кількість годин							
	Денна форма навч.				Заочна форма навч.			
	Лекції	Лабораторні заняття	Семінарські заняття	СРС	Лекції	Лабораторні заняття	Семінарські заняття	СРС
2 семестр								
Тема 1. Предмет філософії освіти.	2		2	10				
Тема 2. Природа педагогічного мислення.	2		2	10				
Тема 3. Виховання як предмет філософського аналізу.	2		2	10				
Тема 4. Душевно-духовні виміри педагогічного процесу.	2		2	12				
Тема 5. Зміст проблеми гуманізації та гуманітаризації освіти.	2		2	12				
Тема 6. Проблема цілісності освітнього процесу.	2		2	12				
Разом за семестр	12		12	66				

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст лекційного курсу для студентів денної форми навчання

№	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
---	---------------------------------	-----------------

1.	<p align="center">Предмет філософії освіти</p> <p>1. Предмет філософії взагалі і предмет філософії освіти. Проблема “галузевих філософій”. Складність взаємин філософії та педагогіки.[35; 40; 46; 62; 77; 79]</p> <p>2. Природа кризи в освіті: зміна ідеологічних орієнтирів чи зміна онтологічних засад? [8; 15; 18; 21; 41; 47; 60]</p> <p>3. Особливості філософсько-освітнього дискурсу. Різні варіанти осмислення сутності освітнього процесу. [4; 8; 15; 18; 21; 28; 37; 49; 54; 59; 68; 74; 81]</p>	2
2.	<p align="center">Природа педагогічного мислення</p> <p>1. Мислення як одвічний предмет філософії. Діалектико-теоретичне розуміння сутності мислення. Зміст концепту “педагогічне мислення”. [9; 18; 21; 26; 28; 31; 35; 43; 52; 56; 68; 82]</p> <p>2. Основні характеристики старої педагогічної ментальності (технократизм, авторитаризм, дидактизм, моралізування). Педагогічне мислення у полоні обернених форм. [18; 21; 28; 29; 34; 48; 55; 62; 69]</p> <p>3. Необхідність оволодіння новим педагогічним мисленням. Характеристики нового педагогічного мислення. [1; 3; 21; 35; 36; 40; 43; 46; 62; 66]</p>	2
3.	<p align="center">Виховання як предмет філософського аналізу</p> <p>1. Раціоналістично-просвітницьке тлумачення виховання. Суперечності концепції “формування людини”. [2; 4; 7; 16; 21; 28; 35; 39; 49; 62]</p> <p>2. Теоретична неспроможність адаптивної моделі. Смісл псевдопоняття “соціалізація особистості”. [5; 9; 15; 23; 27; 40; 52; 62]</p> <p>3. “Дух вихователства” як прояв фарисейства. Умови вільного розвитку людської суб’єктивності. [1; 4; 9; 17; 21; 24; 35; 36; 46; 52; 67; 77; 78]</p> <p>4. Емпіричне і трансцендентальне у вихованні. Діалектика мети і засобів у вихованні.[7; 12; 19; 31; 34; 40; 49; 66; 71; 78]</p>	2
4.	<p align="center">Душевно-духовні виміри педагогічного процесу</p> <p>1. Метафізичний зміст понять “дух”, “душа”, “духовність”. Дух як субстанція людського існування. [7; 21; 24; 25; 30; 36; 49; 63; 78]</p> <p>2. Духовність та бездуховність: засади протистояння. Дух виховання і виховання духу. [1; 18; 21; 49]</p> <p>3. Пріоритет душевно-духовного світу особистості. Форми і способи поєднання суб’єктивного духу з духом абсолютним (Віра, Надія, Любов – Істина, Добро і Краса). [9; 21; 25; 27; 35; 46]</p> <p>4. Умови виростання духовності та душевності в освітньому процесі. Концепт “педагогічний простір”. [21; 31; 54; 76]</p>	2
5.	<p align="center">Зміст проблеми гуманізації та гуманітаризації освіти</p> <p>1. Онтологія та логіка педагогічного спілкування. Криза</p>	2

	<p>просвітницької парадигми. Обмеженість технократичної та волюнтаристської “суб’єкт-об’єктної” моделі педагогічного процесу.[7; 9; 18; 19; 21; 34; 78]</p> <p>2. Онтологічна вищість суб’єкт-суб’єктних стосунків. Гуманізація освіти як домінування суб’єкт–суб’єктних стосунків.[9; 19; 21; 36; 49]</p> <p>3. Онтокомунікація та психо-лінгво-комунікація (за Г.С.Батішевим). Педагогічний “вербалізм як вияв тиранії розсудку”.[9; 29; 38]</p> <p>4. Хто є дійсним суб’єктом педагогічної творчості? Проблема “третього” суб’єкту. Символізм культури і блуд дидактизму. Гуманітаризація гуманітарного знання.[9; 22; 27; 67]</p>	
6.	<p align="center">Проблема цілісності освітнього процесу</p> <p>1.Криза традиційного тлумачення “напрямків” виховної роботи. [4; 9; 21; 30; 35]</p> <p>2.Проблема розвитку інтелекту в освітньому просторі. Розум як культура мислення. [11; 21; 32; 35; 43; 45]</p> <p>3. Роль і місце продуктивної уяви в освітньому процесі. Шляхи розвитку творчих здібностей людини. Особистісне самовизначення.[21; 50; 51; 63; 68; 72; 75]</p>	2
	Разом за семестр:	12

**Перелік семінарських занять
для студентів денної форми навчання
2 семестр**

№ з/п	Тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Вступ у філософію освіти.[35; 73; 77, с. 12-33; 79]	2
2	Філософський зміст поняття «виховання». [4, с. 164-173; 21, с. 236-252; 77, с. 148-167]	2
3	Авторитарно-технократична модель побудови освітнього простору.[10; 11; 21, с. 193-211; 65]	2
4	Демократично-гуманістична модель побудови освітнього простору[4, с. 117-145; 21, с. 287-300; 269-278; 10; 11; 51]	2
5	Основні ідеї педагогіки співробітництва.[75]	4
	Разом за семестр:	12

Зміст самостійної (індивідуальної) роботи

Номер тижня	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи	Кількість годин
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Вступ у філософію освіти».	5
2.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Вступ у філософію освіти».	5
3.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Філософський зміст поняття «виховання»».	5
4.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Філософський зміст поняття «виховання»».	5
5.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Авторитарно-технократична модель	5

6.	побудови освітнього простору». Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Авторитарно-технократична модель побудови освітнього простору».	5
7.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Демократично-гуманістична модель побудови освітнього простору». Перегляд передачі з циклу «Тем временем» с Александром Архангельским: На каком художественном языке культура должна говорить с подростком).	6
8.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Демократично-гуманістична модель побудови освітнього простору». Перегляд передачі з циклу «Тем временем» с Александром Архангельским: Слушатель для современной классики».	6
9.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Основні ідеї педагогіки співробітництва». Перегляд передачі з циклу «Тем временем» с Александром Архангельским: Современные писатели современной школе».	6
10.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Основні ідеї педагогіки співробітництва». Перегляд передачі з циклу «Тем временем» с Александром Архангельским: Реформа образования».	6
11.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Основні ідеї педагогіки співробітництва». Перегляд і обговорення художнього фільму С. Ростоцького «Доживем до понедельника».	6
12.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарського заняття «Основні ідеї педагогіки співробітництва». Перегляд і обговорення художнього фільму К. Баррат'є «Хористи».	6
Разом за семестр:		66

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основні методи навчання, які є стрижнем спілкування викладача і студентів і під час яких відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок, включають:

- словесний метод (розповідь, бесіда);
- метод проблемного викладу, завдяки якому студенти стають співучасниками наукового пошуку;
- пошуково-евристичний метод (організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні або сформульованих самостійно пізнавальних завдань);
- дослідницький метод (навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження, в якому проявляється ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності);
- дискусійний метод.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Основними методами контролю є поточний, тематичний, підсумковий, зокрема:

- оцінювання знань під час семінарських занять;
- контрольні завдання;
- перевірка рівня опрацювання першоджерел;
- залік.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестрова підсумкова оцінка визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Види робіт	Кількість балів
Відповіді на семінарських заняттях	50
Контрольна робота	25
Співбесіда з лектором	25
Всього балів	100

Кількість балів, що виставляється за семінарське заняття, враховує: усне опитування студентів; вміння відповідати на контрольні запитання та здатність знаходити варіанти творчого підходу до питань. Облік успішності за усні виступи на семінарських заняттях студентів групи ведеться за **чотирибальною** шкалою. Бали за усні відповіді обраховується за формулою: $\frac{A}{n} \cdot \frac{K}{5}$, де $K=50$, A – сума усіх поточних оцінок за чотирибальною шкалою при вивченні змістового модуля, включаючи оцінки «2», n – кількість цих оцінок (не менше 2), $\frac{A}{n}$ – середня оцінка за усні виступи.

Кількість балів x заокруглюють до цілих. Якщо середня оцінка поточного контролю менша за 2.5, то $x = 0$.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Амонашвили Ш.А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса / Ш.А.Амонашвили. – Минск: Изд-во БГУ, 1990. – 560 с.
2. Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике / Амонашвили Ш.А.. – М. : Издательский дом Шалвы Амонашвили, 1995. – 496 с.
3. Асмолов А. Г. Культурно-историческая психология и конструирование миров / А. Г. Асмолов.– М. :Институт практической психологии, Воронеж : НПО «МОДЭК», 1996.– 768 с.
4. Асмолов А. Г. Психология личности. Культурно-историческое понимание развития человека. / А. Г. Асмолов.– М. : Смысл, 2007. – 528 с.
5. Асмолов А. Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа / А. Г. Асмолов.– М. : Смысл, 2001.– 416 с.
6. Асмолов А. Содействие ребенку – развитие личности / А. Асмолов // Новые ценности образования. – №2. – 1995. – С.39–45.
7. Асмолов А.Г. Личность: психологическая стратегия воспитания / А.Г. Асмолов // Новое педагогическое мышление. – М., 1989. – С.206–220.
8. Афанасьев Ю.Н. Может ли образование быть негуманитарным? / Ю.Н. Афанасьев // Вопросы философии. – 2000. – № 7. – С.37–42.
9. Батищев Г.С. Введение в диалектику творчества / Г.С.Батищев. – СПб. : РХГИ, 1997. – 464 с.
10. Батищев Г. С. Рассудок / Г. С. Батищев // Философская энциклопедия : в 5 т. – М. : Советская Энциклопедия, 1967. – Т. 1. – С. 468.
11. Батищев Г. С. Разум / Г. С. Батищев // Философская энциклопедия : в 5 т. – М. : Советская Энциклопедия, 1967. – Т. 1. – С. 460–462.

12. Биbihин В.В. Общение до языка (детский лепет) / В. В. Биbihин // Диалектика общения: гносеологические и мировоззренческие проблемы. – М. : ИФ АН СССР, 1987. – С. 110–125.
13. Библер В.С. Целостная концепция школы диалога культур. Теоретические основы программы // Психологическая наука и образование. – 1996. – №4. – С.66–73.
14. Бим-Бад Б. М. Педагогическая антропология [Электронный ресурс] / Б. М. Бим-Бад. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/BimBad/index.php
15. Бим-Бад Б. М. Педагогические течения в начале XX века: Лекции по педагогической антропологии и философии образования / Б. М. Бим-Бад. – М. : Изд-во УРАО, 1988. – 114 с.
16. Бим-Бад Б.М. Воспитание человека обществом и общества человеком / В.С. Библер // Педагогика. – 1996. – №5. – С.3–9.
17. Бим-Бад Б.М.Образование в контексте социализации / Б.М.Бим-Бад, А.В. Петровский // Педагогика. – 1996. – №1. – С.3–8.
18. Босенко В.А. Воспитать воспитателя. Заметки по философским вопросам педагогики и педагогическим проблемам философии / В.А. Босенко. – К. : Всеукраинский союз рабочих, 2004. – 352 с.
19. Бубер М. Я и Ты / М. Бубер ; [пер. с нем. П. С. Гуревич] // Квинтэссенция: Филос. альманах. 1991. – М. : Политиздат, 1992. – С. 294–370.
20. Буюева Л.П. Кризис образования и проблемы философии образования / Л.П. Буюева // Вопросы философии. – 1999. – № 3. – С.12–19.
21. Возняк В. С. Співвідношення розсудку і розуму як філософсько-педагогічна проблема: Монографія / В. С. Возняк. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана-Франка, 2008. – 357 с.
22. Возняк В.С. Гуманізація та гуманітаризація освіти: філософська інтерпретація // Діалог культур: Україна в світовому контексті. Філософія освіти. – Львів, 1999. – С.96–105.
23. Возняк В.С. Зміст проблеми гуманітаризації освіти в контексті взаємовідношення розсудку і розуму / В. С. Возняк// Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 264-265. Філософія. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 131–136.
24. Возняк В.С. Контрапункт душі і духу: спроба тонального розпізнання / В. С. Возняк// Філософська та соціологічна думка. – 1993. – № 7-8. – С. 75–92.
25. Возняк В.С. Метафізика рассудка и разума/ В. С. Возняк. – К.: Ред. журн. Самватас. – 340 с.
26. Возняк В.С. Мислення та уява / В.С. Возняк, В.В.Лимонченко// Філософська та соціологічна думка. – 1995. – №11-12. – С. 170–210.
27. Возняк В.С. Парадокси “ціннісної”свідомості / В. С. Возняк// Гуманізм і моральність: екзистенційні виміри. – Львів, 1997. – С. 37–42.
28. Возняк В.С. Педагогічне мислення в полоні обернених форм // Філософські пошуки. Філософ і філософія в сучасному світі: форми присутності і відповідальність. – Львів-Одеса :“Центр Європи ”, 2006. – С.256–265.
29. Возняк В.С. Педагогічний вербалізм як вияв „тиранії розсудку" / В. С. Возняк// Людинознавчі студії. Збірник наукових праць ДДПУ Вип. 12. Філософія. – Дрогобич: Вимір, 2005. – С. 86–95.
30. Возняк В.С. Про сутність естетичного виховання / В. С. Возняк// Етика, естетика і теорія культури.-Респ. міжвідомчий науковий збірник. Вип. 34. – К. : Вища школа, 1991. – С. 44–51.
31. Возняк В.С. Розсудок і розум як способи організації педагогічного простору/ В. С. Возняк // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 346-347. Філософія. Збірник наукових праць. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 34–39.
32. Возняк В.С. Розсудок як формальна культура мислення (філософсько-педагогічні виміри) / В. С. Возняк// Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 346-347. Філософія. Збірник наукових праць. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 171–175.
33. Возняк В.С. Розсудок. Розум. Цінності / В. С. Возняк// Філософські пошуки. Вип. XXIII. –Львів : Cogito- Центр Європи, 2007. – С. 135–145.

34. Возняк В.С. Символізм культури і блуд дидактизму/ В. С. Возняк// Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 301-302. Філософія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 82–86.
35. Возняк В.С. Філософсько-педагогічні міркування / В. С. Возняк// Філософська і соціологічна думка. – 1996. – № 7-8. – С.201–224.
36. Гегель Г. В. Ф. Феноменология духа / Г. В. Ф. Гегель ; [пер. с нем. Г. Г. Шпет] // Сочинения: в 14 т. / Г. В. Ф. Гегель ; т. IV. – М. : Соцэкгиз, 1959. – 440 с.
37. Гершунский Б. С. Философия образования / Б. С. Гершунский. – М. : Флинта, 1998. – 393 с.
38. Гусева Н.В. Культура, цивилизация, образование / Н.В.Гусева. – М : Экспертинформ, 1992. – 285 с.
39. Гусева Н.В. Личность: закономерности формирования / Н.В.Гусева. – Алма-Ата : «Знание» Каз.ССР, 1988. – 54 с.
40. Гусева Н.В. Три философских очерка об образовании / Н.В.Гусева. – М. : МГУ, 1992. – 52 с.
41. Гусева Нина. Редукционистское сознание и проблема кризиса в психологии (методологические пролегомены к теории субъективности) / Нина Гусева // Проблема суб'єктивності філософії та культурі російського Срібного віку. Вин. 15. Матеріали Міжнародної наукової конференції 2009 р. – Дрогобич : Ред-вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2009. – С. 95–112.
42. Гусева Нина. Смысл методологии гуманитарного знания / Нина Гусева // Проблема смысла у філософії та культурі російського Срібного віку. Вип. 14. Матеріали Міжнародної наукової конференції 2008 року. – Дрогобич : Ред-вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2008. – С. 88–196.
43. Давыдов В. В. Виды обобщения в обучении / В. В. Давыдов. – М. : Педагогика, 1972. – 398 с.
44. Давыдов В. В. Принципы обучения в школе будущего / В. В. Давыдов // Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. – М. : Изд-во Моск. Ун-та, 1981. – С. 296–301.
45. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения: Опыт теоретического и экспериментального психологического исследования / В. В. Давыдов. – М. : Педагогика, 1988. – 240 с.
46. Зинченко В. П. Аффект и интеллект в образовании / В. П. Зинченко. – М. : Тривола, 1995. – 64 с.
47. Зинченко В. П. Посох Осипа Манделштама и трубка Мамардашвили: К началам органической психологии / Институт “Открытое общество” / В. П. Зинченко. – М. : Новая школа, 1997. – 334 с.
48. Зинченко В. П. Проблематика мышления в развивающем обучении / В. П. Зинченко // Развивающее образование. Том 1. Диалог с В. В. Давыдовым. – М. : АПК и ПРО, 2002. – 46–102.
49. Зинченко В.П. Размышления о душе и ее воспитании / В. П. Зинченко// Вопросы философии. – 2002. – № 2. – С.119–136.
50. Ильенков Э. В. Об эстетической природе фантазии / Э. В. Ильенков // Искусство и коммунистический идеал. – М. : Искусство, 1984. – С. 224–276.
51. Ильенков Э. В. Школа должна учить мыслить / Э. В. Ильенков. – М. : Изд-во Моск. психолого-социального института; Воронеж : Изд-во НПО “МОДЭК”, 2002. – 112 с.
52. Ильенков Э.В. Что же такое личность? //Ильенков Э.В. Философия и культура. – М. : Политиздат, 1991. – С. 387–414.
53. Карлов Н.В. О фундаментальном и прикладном в науке об образовании, или «Не возводи свой дом на песке» / Н.В. Карлов // Вопросы философии. – 1995. – № 11. – С.35–46.
54. Конев В. А. Культура и архитектура педагогического пространства / В. А. Конев // Вопросы философии. – 1996. – № 10. – С. 46–57.
55. Кудрявцев В. Т. Природа детства и идола взрослого рассудка / В. Т. Кудрявцев / Режим доступа: <http://www.tovievich.ru/book/7/141/1.htm>

56. Култаєва М. Логіка педагогічного мислення та його алогізм / М. Д. Култаєва // Філософсько-антропологічні студії. – 2000. – Європейський вектор та основні цінності української гуманістики. – Істина. Правда. Життя. – К. : Знання України, 2000. – С. 330–341.
57. Култаєва Марія. Нова німецька еволюційна педагогіка: тенденції і можливості / Марія Култаєва // Філософія освіти. – 1(3)/2006. – К. : Майстер-клас, 2006. – С. 109–121.
58. Култаєва Марія. Педагогічне мислення як регіональна онтологія і епістемологічна ситуація / Марія Култаєва // Філософія освіти. – № 1. – 2005. – К. : Майстер-клас, 2005. – С. 149–158.
59. Култаєва Марія. Праця М. Горького «Критика інструментального Розуму» та її значення для філософії освіти / Марія Култаєва // Філософія освіти. – 2(4)/2006. – К. : Майстер-клас, 2006. – С. 187–197.
60. Куренной Виталий. Философия и образование / Виталий Куренной. – Режим доступа: <http://www.strana-oz.ru/2002/1/filosofiya-i-obrazovanie>
61. Лекторский В.А. О философском взгляде на образование / В.А. Лекторский // Вопросы философии. – 1999. – № 3. – С.3–4.
62. Лобастов Г. В. Философско-педагогические этюды / Г. В. Лобастов. – М. : Микрон-принт, 2003. – 329 с.
63. Малахов В.А. Етика спілкування / В.А. Малахов. – К. : Либідь, 2006. – 400 с.
64. Мамардашвили М. К. О философии / М. К. Мамардашвили // Вопросы философии. – 1991. – № 5. – С. 5–18.
65. Мамардашвили М. К. Превращенные формы (О необходимости иррациональных выражений) / М. К. Мамардашвили // Как я понимаю философию / Мамардашвили М. К. – М. : Прогресс, 1990. – С. 315–328.
66. Михайлов Ф. Т. Культурология как основание общего человековедения / Ф. Т. Михайлов // Избранное / Ф. Т. Михайлов. – М. : Индрик, 2001. – С. 257–390.
67. Михайлов Ф. Т. Перспективы гуманитаризации образования / Ф. Т. Михайлов // Избранное / Ф. Т. Михайлов. – М. : Индрик, 2001. – С. 403–451.
68. Михайлов Ф. Т. Философия образования: ее возможности и перспективы / Ф. Т. Михайлов // Избранное / Ф. Т. Михайлов. – М. : Индрик, 2001. – С. 452–512.
69. Михайлов Ф. Т. Э. В. Ильенков: диалектика как логика / Ф. Т. Михайлов // Ильенковские чтения. Тезисы выступлений. – М. : Микрон-принт, 1999. – С. 73–81.
70. Михайлов Ф.Т. Самоопределение культуры. Философский поиск / Ф. Т. Михайлов. – М. : Индрик, 2003. – 272 с.
71. Михайлов Ф.Т. Содержание образования и его идеальные формы / Ф. Т. Михайлов // Избранное. – М. : Индрик, 2001. – С. 513–527.
72. Михайлов Ф.Т. Фантазия – главная сила души человека / Ф. Т. Михайлов // Э.В. Ильенков. Личность и творчество. – М.: Языки русской культуры, 1999. – С. 28–73.
73. Наторп Пауль. Философия как основа педагогики / Пауль Наторп // Избранные работы / Пауль Наторп. – М. : Изд. дом «Территория будущего», 2006. – С. 295–383. – (Университетская библиотека Александра Погорельского).
74. Образование в конце XX века (материалы круглого стола) // Вопросы философии. – 1992. – № 9. – С.3–21.
75. Педагогика сотрудничества (отчет о встрече педагогов-экспериментаторов) // Учительская газета, 10 октября 1986 года.
76. Скотна Надія. Особа в розколотій цивілізації: освіта, світогляд, дії / Надія Скотна. – Львів: Українські технології, 2005. – 384 с.
77. Скотний В. Г. Філософія освіти: екзистенція ірраціонального в раціональному / В. Г. Скотний. – Дрогобич : Вимір, 2004. – 348 с.
78. Соловейчик С. Л. Педагогика для всех / С. Л. Соловейчик. – М. : Детская литература, 1989. – 367 с. – Режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=1005162>
79. Степанова М. А. Психологическая наука и философия в сфере образования: современное состояние и актуальные задачи / М. А. Степанова // Вопросы философии. – Режим доступа: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=145

80. Философия образования: состояние, проблемы и перспективы (материалы «круглого стола») // Вопросы философии. – 1995. – № 11. – С. 3–34.
81. Философия, культура и образование (материалы “Круглого стола”) // Вопросы философии. – 1999. – №3. – С.3–54.
82. Философско-психологические проблемы развития образования / ред. В.В.Давыдов. – М. : Педагогика, 1981. – 176 с.

Допоміжна література

1. Бестужев-Лада И.В. Народное образование: философия против утопии / И. В. Бестужев-Лада // Вопросы философии. – 1995. – №11. – С.17–20.
2. Воловик В. И. Философия педагогики / В. И. Воловик. – Запорожье : Просвіта, 2003. – 152 с.
3. Денисов С. Ф. Разум и рассудок в структуре человеческой активности / С. Ф. Денисов. – Томск : Изд-во Томского ун-та, 1993. – 182 с.
4. Иванкина Л. И. Педагогика творчества / Л. И.Иванкина // Известия Томского политехнического университета. Выпуск № 4 / том 308. – 2005. – С. 217–220.
5. Конох М. М. Формування нової філософії освіти в Україні: соціально-філософський аналіз / М. М. Конох. – К. : Вища школа, 2001. – 223 с.
6. КултаєваМарія. Педагогічнемисленняяк регіональна онтологія і епістемологічна ситуація / МаріяКултаєва // Філософія освіти. – № 1. – 2005. – К. : Майстер-клас, 2005. – С. 149–158.
7. Култаєва Марія. Нова німецька еволюційна педагогіка: тенденції і можливості / Марія Култаєва // Філософія освіти. – 1(3)/2006. – К. : Майстер-клас, 2006. – С. 109–121.
8. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – 744 с.
9. Філософський словник. – 2 вид. – К.: Голов.ред. УРЕ, 1986. – 800 с.
10. Хайдеггер М. Что зовётся мышлением? / М. Хайдеггер ; [пер. с нем. Э. Сагетдинов]. – М. : Академический Проект, 2007. – 351 с.– (Философские технологии).
11. Шелер М. Ordo amoris / М. Шелер ; [пер. с нем. А. Ф. Филлипов] // Избранные произведения / М. Шелер. – М. : Гнозис, 1994. – С. 339-377. – (Серия “Феноменология, герменевтика, философия языка”).

Інтернет ресурси

- www.ehu-international.org/–Центр досліджень Європейського гуманітарного університету.
- www.lib.com.ua/ – електронна бібліотека (Україна)
- [http:// www.eu.spb.ru](http://www.eu.spb.ru) – Європейський університет в Санкт-Петербурзі.
- [http:// www.rsl.ru/](http://www.rsl.ru/) – Російська державна бібліотека. Каталог. Дисертації з 1995. Книги з 1994.
- <http://abuss.narod.ru/> – сайт з філософії історії.
- <http://alledu.eup.ru/> – Безкоштовна електронна бібліотека (монографії, дисертації, книги, статті, новини і аналітика, конспекти лекцій, реферати, підручники). Тематика: історія, філософія, психологія.
- <http://elibrary.ru/defaultx.asp> – наукова електронна бібліотека.
- <http://filosof.historic.ru/> – «Електронна бібліотека з філософії».
- <http://www.ieras.ru/> – Інститут Європи РАН.
- <http://www.rfh.ru/> – Російський гуманітарний науковий фонд.
- <http://www.ruthenia.ru/logos/> – філософсько-літературний журнал «Логос».
- <http://www.shpl.ru/> – Державна публічна історична бібліотека Росії.